

Karl Ast (1886-1971)

Uus Eesti, 24.1.1938

Karl Asti reisikirjad. XIV.

Moodne Palestiina

Maa, kus elatakse omaabist, ühistegevusest ja entusiasmist.

Mida kõnelevad Eestist siia asunud.

Õhtul viibisin töölismajas, n.n. Brenneri majas, mis ristitud nii araablaste kuulide all langenud töölisjuhi Brenneri mälestuseks. Viiskümmend sekretariaadituba eri ühinguile ning organisatsioonidele. All hiigelsöögisaal ja elektriköök. Pilt sama, mis kõigis teistes töölismajades: koosolekud, nõupidamised, kursused, loengud. Inimhulk lainetab edasi-tagasi.

Beit Brenner 1935. aastal.

Äkitselt tõmmatakse mind hõlmast.

„Tere seltsimees Ast!“ sulaselges eesti keeles. Vaatan tagasi: noor neiu valges põlles: “Teie mind ei tunne, aga mina teid küll. Kui lugesin ajalehtedest, et olite meie maale jõudnud, otsustasin teid üles otsida. Ka teised tallinlased tahavad kokku saada. Nüüd te tulite ise, ei jaksanud töölismajast mööda minna“.

„Ei kallike, ei jaksanud. Kas viibite juba ammu siin?“

„Kaks aastat juba.“

„Kuidas läheb?“

„Pole viga, päris hästi.“

Hiljem selgub ometi, et see „päris hästi“ on vaid muidu öeldud. Vend saanud tal terroristide käe all surma just kaks päeva enne vanemate Palestiinasse jõudmist. Võib kujutella vanakeste ahastust. Nägid arvatavasti esmakordselt oriendi surnuaeda – toda tühjuse ning kõleduse painajalikku väljakut. Ja seal magas nende poeg (juut maetakse samal päeval, mil sureb), nende poeg, keda lootsid endale sadamas vastu tulevat. Nüüd toidab noor neiu üksipäini perekonda. Teenib siinsamas – Brenneri majas – ettekandjana ja köögitalitajana.¹

„Kui paljule inimesele valmistate toitu?“

„Keskmiselt tuhat portsjonit päevas. Peale selle tee, kohv, koogid.“

„Kas küpsetate ise leiba?“

„Ei. Aga koogid ja tordid teeme ise.“

Varsti koormavad need maiuspalad juba meie lauda ning jutt läheb edasi. Saabub teisi kaasmaalasi, muu seas üks Narva advokaate². Imestan, et nad eesti keelt pole ära unustanud. Naeravad, hooplevad:

„See meie lisarikkus ja uhkus. Sellest ei saa teised aru. Ja kuidas me saaksime nii mahedat keelt unustada... see ju õieti me emakeel.“

Hakkan neid hiljem läbi nägema. Nad on muutunud küll Erez Israeli kodanikeks, aga kõik nende mõtted viibivad Eestis. Neiud kipuvad nutma kui kõnelevad Eestist. Samasugune südamelõhestumine piinab ka teisi ashkinaase³. Õppisin tundma üht Saksamaalt saabunud noormeest, kes kosis neil päevil ühe Tallinna neiu, minu naise sõbranna ja pr. Neggo õpilase. Filosoofiliste kalduvustega, akadeemilise haridusega härra.

„Millised mälestused jäid teil Saksamaalt?“ küsisin.

---

¹ Karl Ast vestleb Riva Nešeriga (n. Itzoch) (1919-2011), kelle vanem vend Israel Itzoch (Palestiinas Israel Ben-Jehuda) langes 5.6.1936 Tel-Aviivis inglise sõduri kuuli all. Israel oli juudi paramilitaarse organisatsiooni Haganah liige. [M. R.]

² Arvatavasti Boris Kriegmann (1907-1990) [M. R.]

³ aškenazi juudid

Taktitu valude osatamine. Mees vaatas mulle etteheitvalt otsa. Ta vastus kõlas umbes järgmiselt:

„Ükskõik, mis Saksamaal ka ei sünniks, kui ülekohtune me vastu seal ka ei olda, aga ma armastan seda maad. See on mu kodumaa; ma ei saa mõelda talle külmalt, veel vähem vaenuliselt.“

Koguni üks kioskipidaja vana juut lausus:

„Ma tahaksin olla ikkagi Leedus. Minu kondid jäävad siia, aga minu mälestused elavad Leedus.“

Eestist saabunud juute seob vana kodumaaga sugulaskond ja eesti elu omapärane laad, mis imbunud neissegi. Mul oli kahju, kui üks nooruke seletas:

„Siin ei pea keegi jõulusid. Keegi ei süüta kuuske. Mulle meeldis see nii väga... see oli nii armas!“

„Milline on siis õieti teie kodumaa, Palestiina või Eesti?“

„Eesti...“ vastas ta, hääldades seda sõna, nagu oleks see ülim maailmas.

Aga sama kioskipidaja, keda mainisin varem, ütles rõhuga:

„Ma ei ole nii rumal, et uskuda Jumalat. Aga ma usun looduse seadustesse. Looduse seaduste põhjal peab kuuluma Palestiina juutidele.“

Sama määramatu usk valdab neid kõiki. Olgu tuli või vesi ees – Erez Israel tuleb ehitada üles. Sellest usust nad elavadki.